

บทสรุป และอภิปราย

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์รายการสุขภาพอนามัยทางโทรทัศน์ที่มีต่อการส่งเสริมสุขภาพในครั้ง นี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะวิเคราะห์เนื้อหา รายการที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ที่แพร่ภาพทางจากสถานีโทรทัศน์ที่ตั้งอยู่ใน กรุงเทพมหานคร 5 สถานี ในช่วงเดือนตุลาคม 2534 เพื่อให้ทราบถึง บทบาทของสื่อโทรทัศน์ที่มีต่อการส่งเสริมสุขภาพ โดยมุ่งเน้นศึกษาในมิติของ เนื้อหาสารเป็นหลัก และมีบางส่วนที่ได้ศึกษาในมิติของผู้ส่งสารด้วย เพื่อให้ ทราบถึงแนวคิดในการใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อการส่งเสริมสุขภาพ

นอกจากนี้ในขั้นตอนของการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยยังได้ศึกษาถึง เนื้อหารายการ รูปแบบและวิธีการนำเสนอรายการเพื่อประโยชน์ในการใช้ สื่อโทรทัศน์เผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยในโอกาสต่อไป

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion) ในด้านการให้ความรู้ด้านการป้องกันโรค (Prevention) ความรู้เรื่องการรักษาพยาบาล (Curation) และ ความรู้เรื่องการฟื้นฟูสภาพผู้ป่วย (Rehabilitation) พร้อมแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารอื่น ๆ เช่น แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน แนวคิดเกี่ยวกับการกิจหลักของสื่อโทรทัศน์ในฐานะสื่อมวลชนแขนงหนึ่ง แนวคิดเกี่ยวกับการใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อการส่งเสริมสุขภาพ มาเป็นเกณฑ์ในการ วิเคราะห์เนื้อหารายการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยทางโทรทัศน์ที่มีต่อการส่งเสริม สุขภาพ นอกจากนี้ยังได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มผู้รับสาร ของชาลส์ ไรท์ ทฤษฎี การจัดประเภททางสังคมของ มาร์วิน ลี เดอร์เฟลอร์ และได้ใช้คุณลักษณะ ของผู้รับสารโดยส่วนตัว ซึ่งมีผลกระทบต่อการรับรู้ (Perception) และ การมีปฏิกิริยาโต้ตอบ (Response) ต่อรายการนั้น ๆ มาเป็นเกณฑ์ในการ วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ซึ่งมีผลการศึกษารูปได้ ดังนี้

1. การวิเคราะห์รูปแบบ เนื้อหาและวิธีการนำเสนอรายการเกี่ยวกับ สุขภาพอนามัย ซึ่งมีผลการศึกษาวิเคราะห์ ดังนี้

1.1 รูปแบบรายการ มี 4 ประเภท ได้แก่

1.1.1 รายการประเภทนิตยสารทางอากาศ ได้แก่ รายการเฮลล์โฮว์ รายการคุยกับหมอนึกา

1.1.2 รายการประเภทสารคดี ได้แก่ รายการวิทยาศาสตร์เพื่อชีวิต รายการอาหารและยา รายการชวนกันฟันดี รายการพบหมอศิริราช และรายการสารคดีสั้นสุขภาพจิต รายการเสริมสุขภาพเพื่อชีวิต รายการหมอประจำบ้าน และรายการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

1.1.3 รายการสนทนา ได้แก่ รายการปัญหาชีวิตและสุขภาพ

1.1.4 รายการประเภทละครสั้น ได้แก่ รายการบ้านนี้ (ไม่) มีปัญหา รายการละครสั้นชุดสุขภาพจิต รายการละครสั้นผู้ใหญ่มากับอนามัย

1.2 การวิเคราะห์ประเภทเนื้อหารายการและสปอต

1.2.1 จากการศึกษาวิเคราะห์ประเภทเนื้อหารายการพบว่า จำนวนรายการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย 14 รายการ รวมจำนวนทั้งหมด 100 ตอน จำนวน 129 ช่วง ประเภทเนื้อหารายการ 11 ประเภท ในจำนวนที่น้อย ดังนี้ คือ

1. เนื้อหาสาระ ที่อยู่ในสาขาอายุรศาสตร์ จำนวน 43 ตอน ซึ่งเป็นสาขาที่พบมากที่สุด ในจำนวนเนื้อหาสาระประเภทต่าง ๆ
2. เนื้อหาสาระในสาขาจิตเวชศาสตร์ จำนวน 18 ตอน
3. เนื้อหาสาระในสาขากุมารเวชศาสตร์ จำนวน 14 ตอน
4. เนื้อหาสาระในสาขาทันตกรรม จำนวน 13 ตอน
5. เนื้อหาสาระในสาขาสตรี-นรีเวชวิทยา จำนวน 9 ตอน
6. เนื้อหาสาระในสาขาศัลยศาสตร์ทั่วไป จำนวน 5 ตอน
7. เนื้อหาสาระในสาขาศัลยศาสตร์ออร์โธปิดิกส์ และกายภาพบำบัด จำนวน 4 ตอน
8. เนื้อหาสาระในสาขา โสต นาสิก ลาริงซ์วิทยา จำนวน 3 ตอน
9. เนื้อหาสาระในสาขาจักษุวิทยา จำนวน 3 ตอน
10. เนื้อหาสาระในสาขารังสีวิทยา จำนวน 1 ตอน
11. เนื้อหาสาระในสาขาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม จำนวน 1 ตอน

1.2.2 จากการศึกษาพบว่า จำนวนรายการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย 14 รายการรวมจำนวน ทั้งหมด 100 ตอน จำนวน 129 ช่วงโดยมีกรอบแนวคิดในการส่งเสริมสุขภาพ (Health promotion) เป็นกรอบในการวิเคราะห์เนื้อหาที่สะท้อนแนวคิดดังกล่าว พบว่ามีประเภทเนื้อหา รายการที่สะท้อนแนวคิดในด้านการป้องกัน 77 ช่วง เนื้อหารายการสะท้อนแนวคิดด้านการฟื้นฟูสุขภาพผู้ป่วยจำนวน 27 ช่วง และเนื้อหารายการสะท้อนแนวคิดด้านการรักษาพยาบาล จำนวน 18 ช่วง ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารายการสุขภาพอนามัยที่เผยแพร่ทางสื่อโทรทัศน์ เนื้อหารายการด้านการป้องกันและการควบคุมโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพผู้ป่วยควบคู่ไปด้วย และนอกจากนี้ยังมีเนื้อหาอื่น ๆ ที่ไม่ได้ได้อยู่ในเรื่องที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยทั้งหมด หากแต่เป็นไปตามการจัดหัวข้อเนื้อหาของผู้ผลิตรายการ ที่ยอมให้การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ เข้ามามีส่วนในการจัดเนื้อหารายการ เช่น การจัดเนื้อหารายการเกี่ยวกับศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ ในโอกาสครบรอบ 12 ปี ของศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติในรายการปัญหาชีวิต และสุขภาพ

1.2.3 สปอตส่งเสริมสุขภาพ จากการศึกษาสปอตจำนวน 11 ชุด พบว่า มีสปอตเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยที่มีเนื้อหาสะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับการป้องกัน 66 ตอน

โดยสรุปจากการศึกษาพบว่า ลักษณะ เนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพจะมีลักษณะ เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยที่ถูกต้องซึ่งความรู้ นั้นจะนำไปสู่การมีสุขภาพดีของประชาชนผู้รับสาร เช่น การให้ความรู้เรื่องโภชนาการ การดื่มน้ำแก้วเหลืองซึ่งมีโปรตีนสูงใกล้เคียงกับนม และสามารถดื่มนมได้ หากไม่สามารถดื่มนมได้เนื่องจากไม่เคยชินและน้ำแก้วเหลืองยังราคาถูกและประหยัดกว่าด้วย หรือการให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์ว่า มีลักษณะอาการเป็นอย่างไร จะสามารถติดต่อได้ที่วิธีอย่างไรบ้าง เป็นการให้ความรู้แก่ประชาชนผู้รับสารซึ่งเมื่อเกิดความรู้แล้วก็จะนำไปสู่แนวทางการป้องกันตนเองให้สามารถหลีกเลี่ยงจากการเสี่ยงต่อการรับเชื้อโรคเหล่านั้นได้ และนำมาซึ่งการมีสุขภาพดี ลักษณะดังกล่าว จึงสรุปได้ว่าเป็นการส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion) และเป็นการใช้โทรทัศน์เพื่อการส่งเสริมสุขภาพที่เหมาะสมกับศักยภาพของสื่อโทรทัศน์ได้ในระดับหนึ่ง เนื่องจากเป็นความรู้ที่ไม่ได้เจาะจงแต่เป็นลักษณะทั่วไปที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน ตามลักษณะของผู้รับสารจากสื่อโทรทัศน์

1.3 การนำเสนอรายการ มีการนำเสนอรายการ 4 ลักษณะ ดังนี้

1.3.1 การบรรยาย เป็นการนำเสนอโดยการบรรยาย ได้แก่ รายการวิทยาศาสตร์เพื่อชีวิต รายการชวนกันฟันดี

1.3.2 การบรรยายสลับการสัมภาษณ์ ได้แก่ รายการพบหมอศิริราช รายการอาหารและยา รายการสารคดีสุขภาพชีวิต และรายการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตซึ่งรายการต่าง ๆ เหล่านี้มีเทคนิคการนำเสนอที่หลากหลายกว่าการบรรยายประกอบเพียงอย่างเดียว

1.3.3 การสนทนา เป็นการนำเสนอรายการอีกรูปแบบหนึ่งที่เน้นการสนทนาสุขภาพและมีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ เป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ รายการคุยกับหมอชนิกา รายการปัญหาชีวิตและสุขภาพ รายการหมอประจำบ้าน รายการเสริมสุขภาพเพื่อชีวิต

1.3.4 นำเสนอในรูปแบบละคร ได้แก่ รายการละครสั้นสุขภาพจิต รายการบ้านนี้(ไม่) มีปัญหา รายการผู้ใหญ่มาที่บ้าน

2. การวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของสื่อโทรทัศน์ที่มีต่อการส่งเสริมสุขภาพ จากจำนวนรายการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยที่แพร่ภาพทางสถานีโทรทัศน์ที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครส่วนกลาง 5 สถานี ในช่วงเดือนตุลาคม 2534 จำนวน 100 ตอน และสเปคตเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยจำนวน 80 ตอน พบว่ารายการและสเปคตเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย มีบทบาทหน้าที่ ตามภาระหน้าที่ของสื่อโทรทัศน์คือการให้ข่าวสาร การศึกษา ชี้แจงเรื่องราวในสังคม และให้ความบันเทิงและ ขณะเดียวกันที่บทบาทหน้าที่ต่อการส่งเสริมสุขภาพโดยการให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรค การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสภาพผู้ป่วยด้วย นอกจากนี้ยังมีสื่อโทรทัศน์ได้มีบทบาทในการส่งเสริมสุขภาพอนามัยโดยใช้หลักทางนิเทศศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้องนั้นคือ การผลิตรายการในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งรายการประเภทนิตยสารทางอากาศ รายการสารคดี รายการสนทนาสุขภาพ รายการละครสั้นเพื่อสุขภาพ และมีทั้งรายการสด (Live Program) และรายการแห้ง (Dry Program)

ผลการศึกษายังพบด้วยว่า บทบาทหน้าที่ของสื่อโทรทัศน์ที่มีต่อการส่งเสริมสุขภาพนั้นในขณะที่ทำหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่อยู่นั้น อาจทำให้เกิดผลเสียได้เช่นกัน เช่น การเสนอข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งซ้ำบ่อย ๆ

อาจทำให้ประชาชนตื่นตระหนกถึงสถานการณ์ ของโรคว่าร้ายแรงขึ้นหรือการ เสนอข่าวสาร เนื้อหาสาระที่ไม่ชัดเจน ก็อาจจะทำให้เกิดการตีความผิดเกิด ความวิตกกังวลได้ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ในเชิงลบ

3. แนวคิดเกี่ยวกับการใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อการส่งเสริมสุขภาพ

จากการศึกษาแนวคิดในการใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อการส่งเสริมสุขภาพ นอกจากนั้นยังพบว่าผู้ผลิตรายการ และพิธีกรในรายการมีแนวคิดที่สื่อโทรทัศน์ เป็นสื่อที่มีศักยภาพมากในการที่จะเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการเผยแพร่ความรู้ ด้านสุขภาพอนามัย เพราะมีทั้งภาพและเสียงและหากชมแล้วจดจำได้ก็สามารถ นำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที และยังสามารถนำเรื่องราวที่อยู่ในความสนใจของ สัมคมมาเผยแพร่ในรายการได้ทันที แม้โดยปกติรายการส่วนใหญ่จะเป็น รายการที่บันทึกเทปไว้ล่วงหน้าก็ตามแต่หากเป็น เรื่องราวที่อยู่ในความสนใจก็ อาจได้รับการสนองตอบต่อผู้ชมด้วยการเสนอเนื้อหาที่อยู่ในความสนใจนั้น นอก จากนี้สื่อโทรทัศน์ยังสามารถแก้ไขความเข้าใจผิดความเชื่อค่านิยมที่ผิดๆ เกี่ยว กับพฤติกรรมกรรมการบริโภคและพฤติกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อสุขภาพอนามัยของแต่ละ บุคคล เช่น การรับประทานอาหารสุก ๆ ดิบ ๆ จะทำให้เกิดโรควิถี การ ส่ำส่อนทางเพศจะเสี่ยงต่อการเกิดโรคร้ายแรง เช่น โรคเอดส์ การรับ ประทานไข่ดิบที่คิดว่าจะทำให้เกิดความรู้สึกลทางเพศสูง หรือแม้แต่การไม่ ให้ รับประทานไข่เวลาว่างกายมีผลเพราะคิดว่าจะทำให้ผลเน่า ซึ่งเป็นการ เข้าใจผิด ๆ ในการบริโภคสิ่งเหล่านี้ สื่อโทรทัศน์ จะสามารถกระตุ้นผู้รับสาร ให้สนใจสุขภาพอนามัยของตนเองได้ระดับหนึ่ง

อย่างไรก็ตามแม้ว่าผู้ผลิตและพิธีกรส่วนใหญ่จะทราบว่าสื่อโทรทัศน์ มีศักยภาพสูงในแง่ของความเร็วและเข้าถึงกลุ่มผู้รับสารได้ในคราวเดียว กันเป็นจำนวนมาก แต่จากการศึกษายังพบว่ามีรายการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย เพียงไม่กี่รายการเท่านั้นที่ได้แจ้งสถานที่ติดต่อข้อมูลเพิ่มเติมแก่ผู้รับสาร กรณี ที่รับชมสาระเนื้อหาจากรายการแล้วสนใจที่จะติดต่อข้อมูลเพิ่มเติมได้ ซึ่งเป็น ไปตามวัตถุประสงค์ที่ใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อการส่งเสริมสุขภาพ และเป็นไปตาม ศักยภาพของสื่อโทรทัศน์ด้วย เช่น รายการวิทยาศาสตร์เพื่อชีวิต ที่ได้บอก สถานที่ติดต่อข้อมูลเพิ่มเติมไว้ในตอนท้ายรายการ และยังได้ให้สาระข้อมูล อย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ยังพบด้วยว่าการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยของหน่วยงาน ต่าง ๆ มีผลต่อ

การคัดเลือกเนื้อหารายการต่าง ๆ ด้วย เช่นกัน เนื่องจากการดำเนินการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ต้องอาศัยสื่อในการเผยแพร่และด้วยคุณสมบัติพิเศษของสื่อโทรทัศน์ดังกล่าว จึงมีการเสนอเนื้อหาเพื่อการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยเข้ามาในรายการที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย เช่น เนื้อหาจากรายการปัญหาชีวิตและสุขภาพ เรื่องโรคเหงือกกับงานแพทย์อาสา ซึ่งแพร่ภาพในวันที่ 6 ตุลาคม 2534 เป็นการเสนอเรื่องราวดังกล่าวในโอกาสที่สมเด็จพระชนนีศรีสังวาลย์จะมีพระชนมายุ ครบ 90 พรรษา และงานแพทย์อาสา ตามโครงการ แพทย์อาสาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีศรีสังวาลย์เป็นกิจกรรมทางการแพทย์กิจกรรมหนึ่งที่แพทย์ทันตแพทย์และผู้เกี่ยวข้องร่วมทำขึ้นถวายแด่พระองค์ท่าน ในโอกาสสำคัญนี้จึงได้นำกิจกรรมดังกล่าวมาเผยแพร่ เรื่องปัญหาสุขภาพจิตในครอบครัวสมัยใหม่และเรื่องครอบครัวอบอุ่น เกื้อหนุนสุขภาพจิต ซึ่งแพร่ภาพในวันที่ 20 และ 27 ตุลาคม 2534 ตามลำดับ โดยมีโรงพยาบาลสมเด็จพระยาเป็นเจ้าของเนื้อหารายการได้นำเสนอเพื่อประชาสัมพันธ์งานสัปดาห์สุขภาพจิตซึ่งจะมีขึ้นในช่วงเวลานั้นด้วยนอกจากนี้ในรายการเดียวกันนี้ ยังมีเรื่องบริจาคโลหิตเพื่อการผ่าตัดของตนเอง ซึ่งศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย เป็นเจ้าของเนื้อหารายการนำเสนอในโอกาสครบรอบ 12 ปี ของศูนย์บริการโลหิตเช่นกัน

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่ารายการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยมีรูปแบบรายการที่แตกต่างกันหลากหลายรูปแบบทั้งนิตยสารทางอากาศ รายการสารคดี รายการสนทนา และรายการประเภทละครสั้นซึ่งได้ทำหน้าที่นำเสนอรายการในเนื้อหาที่แตกต่างกัน และเข้าช้อนกันบ้างแต่โดยสรุปรายการและสปอตเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยที่ได้นำมาศึกษาวิจัยทั้งหมด ได้ทำหน้าที่ในการส่งเสริมสุขภาพโดยผ่านทางสื่อโทรทัศน์ตามบทบาทและหน้าที่ของสื่อโทรทัศน์ ซึ่งเป็นสื่อที่มีลักษณะพิเศษเข้าถึงกลุ่มผู้รับสารได้อย่างกว้างไกล และมีความแตกต่างกันทั้งด้านการศึกษา สถานที่ สถานะ ตลอดจนวัยและฐานะ จึงเป็นสิ่งที่พึงต้องนำมาคำนึงในการผลิตสาระของรายการแต่ละรายการ เพื่อไม่ให้เกิดผลลบในการเสนอสาระนั้นแก่ผู้รับสาร เช่น จากการศึกษาที่พบในรายการสารคดีสุขภาพจิต ตอน โรคประสาท ซึ่งเป็นการนำเสนอสาระของรายการในลักษณะอาจารย์สอน นักศึกษาแพทย์โดยการให้สาระความรู้เกี่ยวกับเรื่องโรคประสาทอย่างละเอียด ทั้งลักษณะอาการและที่อยู่รักษา ซึ่งในจุดนี้หาก

เป็นการสอนนักศึกษาแพทย์จริง ๆ คงไม่มีผลลบเกิดขึ้น แต่เมื่อนำรายการที่มีสาระดังกล่าวมาแพร่ภาพทางสื่อโทรทัศน์ จะเกิดผลลบ (Dysfunction) ขึ้นได้เนื่องจากการที่ผู้รับสารอาจตีความจากสารนั้นผิดพลาดหรือไปซื้อขายที่ได้รับทราบจากโทรทัศน์มารับประทานโดยไม่ได้ผ่านการตรวจวินิจฉัยจากแพทย์ ในขณะที่วัตถุประสงค์ของการเผยแพร่สารนั้นคือมุ่ง ให้ความรู้เรื่องโรคประสาท ซึ่งผู้รับสารก็จะได้รับความรู้ เป็นผลในทางบวก (Function) แต่ก็อาจเกิดผลในพอลบดังกล่าวด้วย

โดยเหตุที่การส่งเสริมสุขภาพเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรค การรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสภาพร่างกายผู้ป่วย และจากผลการศึกษาพบว่ารายการและสปอตเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยมีการให้ความรู้ในเรื่องดังกล่าว ตลอดจนมีเนื้อหาอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยด้วย

อย่างไรก็ตามการให้ความรู้คือการให้ข้อมูลรายละเอียดที่เป็นข้อเท็จจริง แต่การให้ความรู้ในด้านการสื่อสารนั้นมี 2 ประการด้วยกัน คือ การให้ความรู้โดยข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง และการให้ความรู้เพื่อการจูงใจ โดยมุ่งหวังให้เกิดการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจึงเห็นได้ว่ารายการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยที่นำมาศึกษานี้ได้ให้ความรู้ในระดับหนึ่ง คือ การให้ความรู้ในเชิงข้อมูลข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรค การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสภาพผู้ป่วย แต่จริง ๆ แล้วยังไม่พอเพียงสำหรับการให้ความรู้ในเชิงสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารผ่านสื่อโทรทัศน์ที่เป็นสื่อที่มีศักยภาพสูงในด้านการเข้าถึงผู้รับสารได้กว้างไกลและมีความแตกต่างกันมากในผู้รับสาร ทั้งด้าน เพศ วัย ฐานะ การศึกษา อาชีพ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องให้ความรู้โดยการจูงใจ ถ้าจูงใจจึงจะได้ผลในเชิงปฏิบัติ เพราะการจูงใจเป็นการบอกให้เขาปฏิบัติ อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่ามีบางรายการและสปอตบางชุดที่มีการจูงใจด้วยเช่นรายการละครสั้นผู้ใหญ่มากับอนามัยที่ได้ใช้เทคนิคของละครสั้นมาจูงใจ แต่มีข้อจำกัดว่าเทคนิคทางการละครนั้น มีกระบวนการหลายอย่างที่จะทำให้เกิดความน่าสนใจ เพราะต้องเกี่ยวข้องกับเทคนิคหลายอย่าง การใช้นักแสดงหรือดาราที่มีอาชีพมาจูงใจ การตั้งชื่อเรื่องที่น่าสนใจความงามความประณีตในการถ่ายทำ เหล่านี้ล้วนเป็นเทคนิคการทำละครทั้งสิ้น ดังนั้นการให้เทคนิคเพื่อการจูงใจจึงเป็นการเพิ่มสีสัน กับการให้ความรู้ที่น่าสนใจน่าติดตามมากขึ้น ซึ่งจะสอดคล้อง

กับธรรมชาติและคุณสมบัติของสื่อโทรทัศน์มากขึ้น

นอกจากนี้การดำเนินการประชาสัมพันธ์ ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ผู้ผลิตรายการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยบางรายการยอมให้เข้ามามีส่วนในการจัดเนื้อหารายการได้บ้างตามโอกาสซึ่งอาจทำให้เนื้อหารายการเบี่ยงเบนไปจากสาระเกี่ยวกับสุขภาพกลายเป็นการประชาสัมพันธ์องค์กรเกี่ยวกับสุขภาพไปนั้นหากพิจารณาว่าภาพพจน์ขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่ง เนื่องจากเป็นแหล่งข้อมูลของการผลิตรายการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยที่จำเป็นต้องมีภาพพจน์ที่ดีและมีความน่าเชื่อถือการให้สื่อมวลชนในการสร้างภาพพจน์องค์กรโดยผ่านทางรายการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัย จึงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ในหลักการให้สื่อมวลชนเพื่อสร้างภาพพจน์

อย่างไรก็ตามในส่วนนั้นนอกจากจะเห็นชัดถึงการดำเนินการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการแพทย์และสุขภาพอนามัยของประชาชนจะมีส่วนในการเสนอเนื้อหารายการของรายการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยแล้วยังทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างนักสื่อสารมวลชน และนักสาธารณสุขในการเสนอรายการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยเผยแพร่ผ่านสื่อโทรทัศน์ว่ายังไม่มีหลักการที่ดีพอ เนื่องจากโดยความเป็นจริงการจะนำเนื้อหาสาระอย่างใดอย่างหนึ่งเข้ามาเผยแพร่ในรายการที่มี แกน (Themes) ของเรื่องสุขภาพอนามัยอยู่แล้วนั้น ควรจะต้องปรับเนื้อหาสาระนั้นให้สามารถผสมกลมกลืนกับแกน ของรายการให้ได้ก่อนโดยจุดนี้เป็นบทบาทหน้าที่ของนักสื่อสารมวลชนที่จะต้องทำงานอย่างใกล้ชิดกับนักสาธารณสุข หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยนั้นหมายถึงการจะนำเนื้อหาที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยโดยตรงแต่เป็นลักษณะของการประชาสัมพันธ์องค์กรหรือประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ นั้น ควรนำมาปรับให้เข้ากับรูปแบบและ แกนของรายการเพื่อให้รายการสามารถคงความสม่ำเสมอของสาระประโยชน์ที่กลุ่มเป้าหมายโดยรวมสามารถรับสารและตีความสาระนั้นออกมาตามวัตถุประสงค์ของรายการ มิใช่การให้สื่อโทรทัศน์เพื่อเสนอกลุ่มเป้าหมายที่เล็ก ๆ เพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น และที่สำคัญประโยชน์จากเนื้อหาสาระนั้น ควรเป็นสาระณะด้วย อย่างไรก็ตามจากการวิเคราะห์ถึงผู้ส่งสาร ซึ่งในที่นี้รวมถึงพิธีกรผู้ดำเนินรายการด้วยนั้นเป็นไปได้ว่ารายการที่มีแพทย์เป็นพิธีกรดำเนินรายการนั้น ตัวพิธีกรเองจะเป็นผู้มีส่วนขึ้นำการกำหนดประเด็นเนื้อหารายการเป็นอย่างมากและเป็นสิ่งที่มีส่วนทำให้เนื้อหารายการไม่หลากหลายและการนำเสนอรายการยังติดรูปแบบการ

บรรยายแบบวิชาการอยู่มากจึงเป็นข้อสังเกตว่าการนำแพทย์หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยมา นำเสนอเนื้อหาสาระในรายการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย นั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ และควรจะปรับเปลี่ยนการนำเสนอสาระนั้น เพื่อประโยชน์สูงสุดในการใช้สื่อโทรทัศน์ได้อย่างไร

ข้อจำกัดในการศึกษาวิจัย

ในการดำเนินการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัย โดยมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาการดำเนินการวิจัยที่ค่อนข้างสั้น และการเก็บข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเพียง 1 เดือน คือรายการและสปอตที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัย ทั้งหมดที่แพร่ภาพ ในเดือนตุลาคม 2534 ทางสถานีโทรทัศน์ที่ 5 สถานี ซึ่งอาจจะไม่ครอบคลุมเนื้อหารายการและสปอตเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพเพราะในบางช่วงอาจมีสปอตและรายการที่มีเนื้อหาหลากหลายมากกว่านี้และอาจจะน้อยไปสำหรับข้อสรุปในการศึกษาวิจัยที่ได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

1. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัย ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยในมิติของเนื้อหาสาระเป็นหลัก มีบางส่วนที่ได้วิเคราะห์ผู้ส่งสารด้วยแต่ก็นับว่ายังไม่ครอบคลุมชัดเจนเท่าที่ควร ในโอกาสต่อไปน่าที่จะมีการศึกษาวิจัยถึงผู้ส่งสาร (Communicator) เพื่อทราบถึงขั้นตอนและที่มาของเนื้อหาสาระ การจัดสรรตลอดจนปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบและเนื้อหาสาระ
2. ควรได้มีการศึกษาประสิทธิผลของรายการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยทางโทรทัศน์ โดยศึกษาเน้นในส่วนของผู้รับสารเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงเนื้อหารายการให้เป็นประโยชน์ต่อผู้รับสารมากขึ้นและได้ทราบถึงบทบาทของโทรทัศน์ที่มีต่อการส่งเสริมสุขภาพอีกแนวทางหนึ่งด้วย